

08-37-40-200

בס"ד, בית מדרש המאי"ר לארץ | גליון 252

פרשת עקב | יראת שמים - הבסיס לכל היהדות, העולם והאדם

מסי לרות אר הנפש

שביבי אור מתורתו האדירה והנדירה
של הצדיק רבינו יורם מיכאל אברג'ל זיע"א
ערוך על פי שיעוריו של בנו ממושיך דרכו ואורו
הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

מסילות אל הנפש

תוכן העניינים

- 1 עצת פלא לחובות
- 5 ויחן שם ישראל נגד ההר
- 6 וְקִדְשָׁתָם... וכיבסו שמלותם
- 9 יראה ופחד במעמד הר סיני
- 10 ה' יברך את עמו בשלום
- 12 מה קורה פה?
- 13 היראה - כלי
- 18 בעקבות חטא העגל
- 20 יראת שמים - יסוד כל היהדות
- 22 שלש מדרגות ביראה
- 24 היראה - בסיס לשלום
- 26 העולה מן האמור להלכה ולמעשה

מוקדש לעילוי נשמת האיש היקר באדם משכים ומעריב לבתי כנסיות, רחום ומוקיר רבנן ר' יעקב הכהן בן ונמורה ז"ל רוח הניחחו בנן עדן וימליץ טובה וברכה על רעייתו, בניו וב"ב היקרים, אמן. חוקדש ע"י חתנו כפיר ויעל זאטלאוי הי"ו

מוקדש לעילוי נשמת בן ציון בן לאה ז"ל נלב"ע כ"ז אייר התשפ"ב ולהבריל להצלחה בנשמיית ורוחניות ל דוד דוד הי"ו ולכל משפ' מזרחי הי"ו

הזמינו לבית או לעסק קופת צדקה מהודרת

הצטרפו לשיעור היומי עם משלוח עד הבית!

בית המדרש המוא"ר לארץ

התנסות והפצת ספרי מורינו ודיני הרב יורם מיכאל אברג'ל זיע"א

8771301 ת.ד. 345 נתיבות 08-37-40-200

office@h-l.org.il

www.hameir-laarets.org.il

08-649-9859 קו 'המאיר לארץ'

08-37-40-200

077-223-1130

המאיר לארץ

054-26-380-26 לקבלת 'רגע של אור'

ע"ר 580654762 | למוסד אישור מס הכנסה לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה

- כל הזכויות שמורות -

פרשת עקב

עצת פלא לחובות...

שהיא דרך פלא להיפטר מהחובות הללו?...

יוסי, נראה כמאמץ את הזכרון ואז אמר: נזכרתי שפעם שמעתי דרשה של רב אחד, ובתוך הדרשה הוא הסביר שאחת מהדיעות הבסיסיות ביותר בתורת הקבלה, היא הידיעה שכל דבר רוחני היורד מהשמים זקוק לכלי שיכיל אותו! **וכאשר אין כלי שמסוגל להכיל - השפע היורד לא מביא שום תועלת!**¹

והרב המשיך ואמר, ודעו לכם כי גם הפרנסה היורדת מלמעלה היא שפע, וממילא כדי שהיא תתגלה היא זקוקה לכלי, והכלי של הפרנסה הוא ברכת המזון בכוונה - כאשר אדם מברך ברכת המזון בכוונה גדולה

מעין החכמה

ופירוש דבריו: עלינו לדעת שגם היסורים הנשלחים לאדם מן השמים הם דבר רוחני, וגם הם כדי שיוכלו להתגלות הם צריכים כלי להיכנס בתוכו, והכלי שמכיל את היסורים הוא: העצבות והמרה השחורה!

ולכן אדם שמנפץ את הכלי הזה, והוא תמיד שמח, אי אפשר לשום יסורים לחול עליו!

דוד ישב בבית הכנסת, במקומו הקבוע, והמתין לבואו של יוסי החברותא שלו ללימוד גמרא...

זמן הלימוד הגיע, ויוסי עוד לא הגיע... הדקות חלפו במהירות ורק כעבור חצי שעה יוסי הגיע ופתח בהתנצלות:

דוד, אני מבקש סליחה, אבל בעקבות חוב מסויים עיקלו לי את חשבון הבנק, והייתי מוכרח לסדר את החוב הזה ולכן התעכבתי.

דוד הקשיב בהשתתפות ואחר אמר: אם אתה כבר מדבר על חובות, אספר לך שכבר הרבה זמן שאני מוטרד בשאלה האם ישנה איזו

1. ובדרך אגב:

בספרנו חלב הארץ (חלק ג - עמוד א) הבאנו את דבריו של הבעל שם טוב שאמר, וז"ל: **אין הקב"ה שולח יסורים על האדם אלא אם כן שולח עליו מקודם חולי מרה שחורה** (דגל מחנה אפרים, פרשת עקב - ד"ה יכל מדוי מצרים!).

2 מסילות אל הנפש

פרשת עקב - עצת פלא לחובות

דוד ישב מהורהר ועיניו נעוצות באיזו שהיא נקודה אי שם בחלל...

יוסי הביט בחברו ושאל: דוד, על מה אתה חושב?

ודוד השיב: פשוט חשבת, אם לכל שפע רוחני צריך כלי, ואפילו לשפע גשמי כפרנסה, אז בוודאי שצריך להכין כלי כדי שנוכל לקבל בתוכו את אור התורה. ואם כן מה הוא הכלי שצריך לתורה?...

ובעוד אני מהרהר בזכרתי...

ובמלוא הריכוז, הרי הוא יוצר כלי לקבלת השפע.²

והוסיף ספר החינוך (מצוה תל) ואמר: **'כך מקובל אני מרבתי ישמחם אל, שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו'...**³

יוסי סיים את דבריו ואמר: וזו התשובה לשאלתך, על ידי ברכת המזון ככוונה נפטרים מן החובות!

מעין החכמה

באחד מכנסי החיזוק שערך הרב הגאון ר' אברהם קסלר שליט"א מחבר ספר נוטרי אמון בענייני 'אמן', סיפר הוא מעשה נורא הוד שכל פרטיו מדויקים ומדוקדקים בשם מלמד דרדקי בתלמוד תורה תשב"ר בני ברק.

וכך הוא סיפר:

היה לנו שכן ברחוב מלאכי בירושלים, יהודי פשוט ורגיל אך מיוחד בהנהגה אחת. הוא היה מקפיד בצורה שלא רואים אותה כמעט ב'ברכת המזון'. היהודי היה מברך מתוך ברכון מילה במילה בכוונה עצומה ובמתיקות נפלאה עד שאמירת הברכה היתה אורכת לו קרוב לחצי שעה!

בכל ימות השנה לא היינו יכולים לשים לב לדבר, אבל בחג הסוכות כשכל השכנים ישבו בסוכותיהם אשר בחצר הבנין, שמעו אותו ממתיק את 'ברכת המזון' המיוחדת שלו, והדבר הפליא את כולם, כיון שאיש לא

2. **ונוסיף** עוד פנינה:

בברכה הראשונה של ברכת המזון - ברכת הזן - מוזכר פסוק הפרנסה: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" (תהלים קמה, טז), אשר נרמזים בו שלשה שמות קדושים אשר על ידיהם הקב"ה מוריד את שפע הפרנסה לעולם.

והיינו כי בראשי התיבות של 'פותח את ידך' נרמז השם הקדוש פא"י, וכן הוא הגימטריא של השם הקדוש סא"ל, ובסופי התיבות של 'פותח את ידך' נרמז השם הקדוש חת"ך, וכן הוא הגימטריא של תיבת יומשביעי שבפסוק.

על כן ראוי ונכון לכון היטב בשמות קדושים אלו בשעה שאומרים פסוק זה בברכת המזון וכן בתפילה, ובזכות זה יזכה האדם שתמיד תהיה פרנסתו מצויה לו בריוח ובכבוד.

3. **בספר** להאיר - מאור זמירות השבת (עמוד תקיא) לגאון הרב יחיאל מאיר צוקר שליט"א, הובא כך:

כאשר עננים שחורים העיבו מעל שמי אירופה, והגרמנים ימיש פלשו לפולין, הם הגיעו גם לעיירה שלנו כדי לאסוף את היהודים לסלקציות הידועות לשמצה ומשם להשמדה רחמנא ליצלן. הייתי אז נער צעיר כשיום אחד כינסו אותנו בכיכר העיירה. הגרמנים העמידו קרשים בצורת האות ר' בגובה מסויים, וכל נער היה צריך לעמוד לידו ולמדוד את גובהו ומי שהגיע לגובה הקרש עבר ימינה ומי שלא, נשלח שמאלה - למשלוח לתאי הגזים. התקרבותי לקרש ונעמדתי בכל כחי על קצות אצבעותי ובקושי רב הגעתי לראש הקרש. בחסדי ה' נשלחתי ימינה.

אז החלה סלקציה שניה. עמדנו בתור, וכל אחד מאתנו נשאל למלאכת ידו וליכולותיו המקצועיות אשר יוכלו לשרת את העם הגרמני. לא ידעתי למה בחור צעיר כמוני שלא שלח ידו בשום מלאכה יוכל להציע את עצמו... אך למי שלא היה מה להציע נשלח חזרה לצד השמאלי... בעודי מתחבט מה לומר, פנה אלי אדם מבוגר שעמד בתור מאחורי ואמר לי: תאמר שאתה טבח מקצועי מזה שנים ואני עבדתי כעוזר שלך במטבח!

כשהגיע תורי והגרמני ימיש הסתכל בי, בחור נמוך קומה, הוא התפלא כמובן איך הגעתי למקום הזה, אך בכל זאת שאלני על המומחיות שלי, ענית לו בבטחה שאני טבח כבר כמה שנים והעוזר שלי נמצא כאן מאחורי!

נשלחתי יחד עם אותו יהודי לאחד המטבחים של הצבא הגרמני, והחילונו במלאכת הבישול. בחסדי ה' הצלחתי לעמוד במשימה, ובעוד רוב היהודים במחנות רעבו ללחם, ישבתי אני ליד הסירים.

הכירו בהנהגה מעין זו בשאר המצוות ומה נשתנתה אצלו 'ברכת המזון'?

אחד השכנים שלא יכול היה לכבוש את סקרנותו, נכנס יום אחד לסוכת השכן וביקש הסבר להנהגה המיוחדת הזו והיהודי ענה לו וסיפר בהתרגשות:

נולדתי בפולין לפני המלחמה, וגרתי שם בעיירה קטנה. יום אחד כשכבר התקרבותי לגיל בר מצוה, הודיע המלמד לילדי הכיתה כי בעוד ימים ספורים נעמוד למבחן לפני רבה של לובלין הגאון רבי מאיר שפירא זי"ע ואיכא שנתכונן היטב.

המבחן התקיים ולאחר שעמלנו היטב הצלחנו להרשים את הרב בידיעותינו המופלאות. ר' מאיר שהתרגש מהידע של בני הכיתה אמר לנו: 'מגיעה לכם מתנה גדולה ועצומה, ואני עומד לתת לכם אותה עכשיו!'

הרב פתח בידי את 'ספר החינוך' והחל קורא לפנינו:

'כך מקובל אני מרבתי, ישמרם אל, שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו' (ספר החינוך - מצוה תל).

רבי מאיר חזר על המשפט בהטעמה שוב ושוב, והפטיר ואמר: 'הנה לכם מתנה נפלאה. אני נותן לכם כאן הבטחה לפרנסה לכל החיים, כדאי שתקבלו על עצמכם, ילדים, מהיום והלאה לברך ברכת המזון בכוונה ותקויים בכס ההבטחה!'

ילדים רבים קיבלו על עצמם להקפיד באמירת ברכת המזון מתוך סידור ובכוונה כדברי 'החינוך'. אף אני - המשך השכן לספר - קיבלתי על עצמי ונעמדתי בדבר יום ללא פשרות, כך במשך כמה שנים.

פניתי לקדוש ברוך הוא ואמרת: רבונו של עולם! יש עמי הבטחה שמוזנותי יהיו מצויין לי כל ימי, אבל עכשיו אין לי מה לעשות עם ערימת הירקות הגדולה הזאת, ואם לא אצליח לחפור את הבור...

לפני שסיימתי את תפילתי עבר לידי רכב גדול ובתוכו עובדי כפיה פולנים שחזרו מיום עבודה מפרך. הם עצרו בסמוך אלי והתעניינו במעשי. תיכף ומיד הצעתי להם: אני זקוק לחפירת בור בשטח זה, אם תעבדו בשבילי תקבלו כמות נכבדה של תפוחי אדמה וגזר.

המורעבים האלו, על אף היותם אחרי יום עבודה מפרך לא חשבו פעמיים וניגשו לרכב. הם הורידו ממנו כלי חפירה וכולם החלו לעבוד במרץ רב כשהם חופרים לעומק האדמה ואני רק עומד לידם ומפקח על עבודתם! תוך פחות ממחצית השעה הבור היה מוכן כנדרש! נתתי להם את ערימת הירקות, הם הודו לי כשדמעות שמחה בעיניהם, ואני נכנסתי חזרה למטבח.

כשראה אותי הקצין, הוא רץ אלי אחוז טירוף והחל לצרוח: מה אתה עושה כאן?

השבתי לו בשלוח גמורה: גמרתי את מלאכתי, הבור מוכן, ואתה יכול לבדק את עבודתי.

כמוכן שהוא לא האמין לי, כי איך יכול בחור צעיר לחפור בור עם פטיש קטן שכזה? יחד עמי הוא יצא אל החצר כשהוא מוכן ומזומן לכלות בי את זעמו על הזלזול והצחוק שאני מהתל בו... אך מיד הוא השתתק למול מראה עיניו. הוא בעט בי בחוזקה וזעק: אינני מבין מה קורה כאן, אבל האלקים שלך נתן לך ידים!

עד סוף המלחמה המשכתי לעבוד במטבח, ובכל השנים הללו, בהן הרעב היה הדבר הזמין ביותר, לי מזונותי היו מצויין כל הזמן!!!

אמנם לא נתגעלתי בבשר פיגולים חס ושולם ואפילו לחם לא אכלתי, כי בירכתי ברכת המזון במשך עשרים דקות... והיה זה כמעט בלתי אפשרי להתעסק בברכה זמן ארוך כל כך. אבל ירקות היו לי ואף אחד לא עקב אחרי. והנה כבר זכיתי ונתקיימה בי ההבטחה ש'מוזנותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו'.

כך משך שנתים תמימות עבדתי במטבח, כשלא היה יום בו חסר לי מזון ובשפע. והנה, באחד הימים נכנס למטבח קצין גרמני וראה מחזה נדיר: גבר צעיר רחב ממדים השונה לחלוטין משאר אחיו המצומקים ומראם כשדופי קדים. הוא לא יכול היה לשאת את המראה הזה כי איך יתכן בימי מלחמה שיהודי יהיה בעל בשר... הוא תפס אותי בזרועותיו, היכה אותי כמה מכות ונתן בידי פטיש קטן. לאחר מכן לקח אותי אל החצר והצביע לעבר שטח אדמה קפוא ופקד עלי: כאן תחפור עבורנו בור הסוואה בעומק שני מטרים, שארכו ורחבו שלשה מטרים! וכל זה עם פטיש קטן!

ניסיתי לחפור עם הפטיש בתוך השלג הקפוא אך כלל לא הגעתי לאדמה הקשה שתחתיו. המשימה היתה בלתי מציאותית לחלוטין! עמדתי במקום חסר אונים, וידעתי כי בעוד כמה שעות יחזור אלי הגרמני המרושע ויראה שלא עשיתי דבר ומה רעומר יהיה גורלי...

והנה, בעוד אני מסתכל סביבי גיליתי אוטובוס עמוס בחיילים גרמנים. הם היו לאחר קרב קשה, וכשראו אותי רצו לרדת מהרכב ולכלות בי את זעמם. הם צעקו על הנהג שיעצור אך הוא סירב ולכן הם החלו לזרוק עלי תפוחי אדמה וגזרים שהיו בתיקיהם והצליפו אותם בכל כחם. הירקות לא פגעו בי אבל תוך רגע הייתי מוקף בערימות גזרים ותפוחי אדמה...

מסילות אל הנפש

פרשת עקב - ויחן שם ישראל נגד ההר

ויחן שם ישראל נגד ההר

והקב"ה השיב להם: "לא תרצח" (שמות כ, יג).

בני עשיו הסתכלו על הקב"ה ושאלו: הציווי הזה הוא מוחלט או אפשר לעגל פינות? כי אתה יודע, רבוננו של עולם, שהלב שלנו שולט על האישיות שלנו, וכאשר הלב שלנו רוצה איזה שהוא דבר, אין לאישיות שלנו שום אפשרות להתנגד ולהביע דעה...

ומכיון - המשיכו בני שעיר ואמרו - שאצלנו הלב משתוקק מאוד לדם, הלב שלנו נהנה מאוד מרצח, אנו יודעים שכשהוא יתעורר ויחפוץ בכך לא יהיה לנו כח להתנגד...

יוסי קטע את שטף דיבורו של דוד: כמה מלל! יותר קל להשתמש בלשון חז"ל (בראשית רבה, פרשה לד- אות י): 'הרשעים ברשות לבם!'

אתה צודק - אמר דוד והמשיך - והקב"ה אמר להם, זה ציווי מוחלט! **אם** כך, אמרו בני שעיר, אנו לא חפצים בתורה!

והקב"ה המשיך לבני ישמעאל, שנאמר: 'הופיע מהר פֶּאֶרְן'

'מה נזכרת?' - שאל יוסי.

ודוד השיב: נזכרתי בדברי חז"ל הקדושים. אתה רוצה לשמוע?

'כן' - השיב יוסי.

ודוד פתח ודרש:

שנים רבות חלפו מבריאת העולם, וליתר דיוק 2448 שנה, ורק אז החליט הקב"ה שהעולם כבר מוכשר ומסוגל לקבל את התורה.

ומכיון שכך החל הקב"ה להסתובב בין אומות העולם ולהתעניין 'מי רוצה לקבל את התורה?'

והמסע חיפושים הזה נחקק בתורה הקדושה לנצח, וכך נאמר: "וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינַי בְּאֶרֶץ מִדְבָּר מִשְׁעֵיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהָר פֶּאֶרְן וְאֶתְהָ מִרְבֶּבֶת קִדְשׁ מִיַּמִּינֹו אֲשֶׁדֶת לְמוֹ" (דברים לג, ב) -

בהתחלה נגלה הקב"ה לבני עשיו,⁴ שנאמר: 'וַיִּזְרַח מִשְׁעֵיר לְמוֹ' (ואין 'שעיר' אלא עשיו) ושאל אותם: אתם רוצים לקבל את התורה?

בני עשיו הסתכלו אחד על השני, ואחר שאלו: רבוננו של עולם, מה כתוב בה?

מעין החכמה

4. כך אמרו בפרקי דרבי אליעזר (פרק מא).

פרשת עקב - וְקִדְשֶׁתֶם... וכיבסו שמלותם

הרגשת חיות ומתיקות בכל פעם שהוא גונב, לכן אין אנו רוצים לקבל את התורה!

משם שלח (הקב"ה) מלאכים לכל אומות העולם, ושאל אותם: אתם מקבלים עליכם את התורה? אמרו לו: ומה כתיב בה? אמר להם: "לא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי" (שם פסוק ג): **אמרו** לו: מצטערם, הלב שלנו לא מסכים!...

ונותרה רק אפשרות אחת...

(ואין 'פארן' אלא בני ישמעאל) ושאל אותם: אתם רוצים לקבל את התורה?

'מה כתוב בה?'

והקב"ה השיב להם: "לא תגנב" (שמות כ, יג).

'רבונו של עולם, אתה יודע שהרשעים ברשות לבם, וכשהלב משתוקק למשהו השכל מתבטל אליו לחלוטין, ואין לו שום זכות להביע דעה. ואנו מכירים את עצמנו ויודעים שהלב שלנו חש

וְקִדְשֶׁתֶם... וכיבסו שמלותם

שבכדי לזכות לתורה הקדושה, על כל אחד ואחד מוטלת החובה לכבס ולטהר את שלשת לבושי נפשו (בבחינת וְכִבְסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם, דהיינו לבושי נפשם), שהם: מחשבה, דיבור ומעשה.

כלומר: מצד המחשבה, על האדם להשתדל לסלק ממחשבתו כל הרהור רע ולחשוב רק מחשבות קדושות. מצד הדיבור, צריך הוא לחדול מדיבורים אסורים כדברי לשון הרע ורכילות, שקר, חנופה, נבלות פה... ולדבר אך ורק דיבורים קדושים. ומצד המעשה, עליו להתרחק ממעשים אשר לא להי' המה, ולעשות אך ורק מעשים שיגרמו נחת רוח להי', ועל ידי זה הוא יהיה כלי ראוי לקבל בתוכו את התורה הקדושה.

הקב"ה פנה לעם ישראל ושאל אותם: אתם רוצים לקבל את התורה?

ועם ישראל השיבו בתמימות ובפשטות בלי שאלות ובלי חקירות: "כל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" (שמות כד, ז) - ומכיון שהסכימו החלו ההכנות למעמד הר סיני.

וכך אמר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברגיל זיע"א (אמרי נועם, יתרו - מאמר ד):

כהכנה למעמד הר סיני, ציוה הקב"ה את משה רבינו לקדש את עם ישראל, כמו שנאמר: "וְקִדְשֶׁתֶם הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם" (שמות יט, י).

הצמח צדק זיע"א (היום יום - ה סיון) מבאר, שנרמז בפסוק זה

פרשת עקב - וְקִדְשֶׁתֶם... וכיבסו שמלותם

לגדל ולהצמיח אך לא לשנות לדבר אחר. ואם יבוא אדם שזרועות בקרבו מדות טובות (כמו אהבה וחמלה ועין טובה) וילמד את התורה - התורה הקדושה תגדל ותצמיח את המדות הטובות שבו ותכפיל אותן בכמות ואיכות גם יחד, בבחינת מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"א): ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים.

אך אם יבוא אדם שזרועות בקרבו מדות רעות (כמו שנאה, אכזריות וצרות עין) **וילמד את התורה מבלי לתקן קודם לכן את מדותיו - לא תוכל התורה הקדושה לשנות את צורתו אלא רק לגדל ולהצמיח את מה שזרוע בקרבו, ואם קודם שלמד היה בבחינת 'רשע קטן' כעת יהפך להיות 'רשע גדול'.**

ואין לך ראייה גדולה וטובה לכך יותר מאשר דואג האדומי, שהיה אחד מגדולי חכמי דורו בתורה (חגיגה טו:), ויחד עם זאת, מבריאת העולם לא היה בישראל 'רב מרצחים' כמותו, כמסופר בנביא (שמואל-א פרק כב) שרצח במו ידיו ביום אחד שמונים וחמשה כהנים שהיו בנוב עיר

בנוסף לכך: הפסוק וְקִדְשֶׁתֶם הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם בא לרמוז, שחובתו של כל אדם שרצונו לזכות לתורה הקדושה, לכבס את לבו ולהסיר מתוכו את הרוע והאכזריות וצרות העין כלפי הזולת, ובתמורה לכך, למלא אותו במדות טובות וברחמנות וטוב עין כלפי הזולת.

הדברים מתאימים עד מאוד ליסוד הגדול שלימדנו רבינו הגר"א מווילנא ע"ה בדבר מה שנמשלה תורתנו הקדושה למים:⁵

למים יש כח לגדל ולהצמיח את הזרעים והיבולים שבאדמה אך לא לשנות אותם לדבר אחר. אם זרע האדם זרעים של תפוח - יבוא המים ויגדלו ויצמיחו את הזרעים לעץ תפוחים גדול. אך אם זרע האדם קוצים ודרדרים - יבוא המים ויצמיחו ויגדלו את אותם קוצים, ומקוץ קטן יהפכו לקוץ גדול, אך לא ישנו אותם לפירות מתוקים.

וכמו כן מדתה של התורה הקדושה: לתורה הקדושה יש את הכח

מעין החכמה

"צדיקים ילכו במ פושעים יכשלו במ" (הושע יד, ט). וכמו שאמרו (שבת פח:): למימינים בה סמא דחיי, ולמשמאילים בה סמא דמותא. על כן צריך לפנות לבו בכל יום קודם הלימוד ואחריו מעיפוש הדעות והמדות, ביראת חטא ומעשים טובים.

5. וזה לשון הגר"א (אבן שלמה, פרק א - אות יא): ענין התורה נפש דוגמת המטר לארץ, שמצמיח מה שנזרע בה, סם חיים או סם מוות, כן בתורה - מצמיח מה שבלבו. אם לבו טוב - תגדל יראתו, ואם בלבו שורש פורה ראש ולענה - תגדל הטינא בלבו, כמו שכתוב:

הגון וילמד את התורה לא די שלא ישתנה לטובה אלא גם יוסיף חטא על פשע ורשע על רשע. על כן מתחילה מחוייב האדם להשתדל בתיקון מדותיו הרעות ורק לאחר מכן יבוא ללמוד את התורה הקדושה.

זוהי בעצם עיקר ההכנה שצריכה להיות מצידו של כל אחד ואחד מאתנו כדי שנזכה להיות ראויים ללמוד את התורה הקדושה. כל אדם צריך להסיר מלבו את הרוע, האכזריות וצרות העין כלפי הזולת, ואדרבה, לפתח בלב הרגשות טהורות של אהבה, רחמנות וטוב עין כלפי הזולת. וכל זמן שלא נעשה זאת לא נוכל לזכות באמת לכתרה של תורה.

הלא הריוח הראשוני שהיה לעם ישראל מעצם עמידתם לפני הר סיני, עוד לפני שזכו לקבל את התורה הקדושה, זהו שפסקה זוהמתן (שבת קמו.). ועל כך אנו אומרים בהגדה של פסח: 'אילו קירבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה - דיינו', כי בעצם הסרת הזוהמה אשר לה זכינו על ידי עמידתנו לפני הר סיני כבר יש לנו לשמוח עד אין קץ גם לולא קיבלנו את התורה.

ואותה זוהמה שפסקה מאתנו בהר סיני היא זוהמת זדון ורוע הלב ושאר מחשבות האון כלפי הזולת, ומי שזוהמה זו עדיין נמצאת בקרבו שמע מינה שלא עמדו

הכהנים, וכן את שאר תושבי העיר "מאישי ועד אשה מעולל ועד יונק" (שם פסוק יט).

והיינו משום שבלבו של דואג היו זרועות מדות רעות ואכזריות מאז ומקדם עוד לפני שהחל ללמוד תורה (ראה חגיגה שם ובפירושו רש"י ד"ה 'טינא היתה בלבם'), והוא לא טרח לתקן אותן, אלא ישב ללמוד תורה יחד עם מדותיו הרעות. ומכיון שלתורה יש כח רק לגדל אך לא לשנות כנ"ל, לכן לא די שהוא לא השתנה לטובה אלא גם גדל ברשעו ומ'רשע קטן' נעשה ל'רשע גדול'.

ולכן אסרו חז"ל ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון במעשיו ובמדותיו ואמרו שכל השונה לתלמיד שאינו הגון סופו שיפול בגיהנם והרי הוא כזורק אבן למרקוליס (חולין קלג.). וכן פסק הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פ"ד ה"א):

'אין מלמדין תורה אלא לתלמיד הגון נאה במעשיו או לתם, אבל אם היה הולך בדרך לא טובה, מחזירין אותו למוטב ומנהיגין אותו בדרך ישרה ובודקין אותו, ואחר כך מכניסין אותו לבית המדרש ומלמדין אותו.'

והיינו משום שאין בכח התורה לשנות את מדותיו של האדם אלא רק לגדל ולהצמיח את מה שכבר זרוע בקרבו, וממילא אם יבוא תלמיד שאינו

פרשת עקב - יראה ופחד במעמד הר סיני

אבינו, וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו.

ואם כך נאמר על מי שרק אינו מרחם - מה נאמר על מי שבנוסף לכך גם מתאכזר...

ואם כלפי כל אדם צריך לנהוג באהבה ובחמלה ולגמול עמו חסד, על אחת כמה וכמה שמחוייב כל אדם לנהוג כן עם רעייתו היקרה ולהשתדל לתמוך בה גופנית ונפשית, ולשמח אותה בכל דרך אפשרית. וככל שהאדם יותר תומך באשתו ומשמח אותה, כך הקב"ה משפיע לו יותר סייעתא דשמיא בכל עסקיו וענייניו הן בגשמיות והן ברוחניות...

רגלי אבותיו על הר סיני ויש לחוש לזרעו. וכבר אמרו חז"ל (יבמות עט): 'שלשה סימנים יש באומה זו - הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים... כל שיש בו שלשה סימנים הללו ראוי להידבק באומה זו'.

וכן מספרים חז"ל (ביצה לב:): על שבתאי בר מרינוס שנקלע לבבל וביקש מאנשי המקום לסייע לו במציאת מקור פרנסה, או על כל פנים להמציא לו מעט צדקה כדי שיוכל להחיות את נפשו. וכאשר הם לא רצו לסייע לו בשום דרך, אמר עליהם ברוגז גדול: 'אנשים אלו מהערב רב הגיעו ולא מזרע ישראל, כי כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם

יראה ופחד במעמד הר סיני

וְאֶת־הַהָר עָשָׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעֲמָדוּ מֵרָחֹק" (שם כ, טו)...

וצריך להתבונן הם יש קשר בין הגילוי האלקי להרגשת היראה והפחד?

ומצאנו לאדמו"ר האמצעי מליובאוויטש זיע"א, שכתב שיש קשר. וכך הוא כתב:

עולם הרגשות הוא עולם מורכב ומסועף. ובתוך העולם הזה ישנם שני רגשות מרכזיים, והם: רגש האהבה, ורגש היראה והפחד.

ושני הרגשות הללו הם רגשות הפכיים.

ימי ההכנה הסתיימו, ועם ישראל התייצבו למרגלות ההר. והקב"ה התגלה אליהם, והגילוי הזה גרם להם לרגשות פחד ויראה גדולים...

וכך נאמר:

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֵיטֵב הַבְּקָר וַיְהִי קֹלֶת וּבְרָקִים וַעֲנָן כְּבֹד עַל הַהָר וְקוֹל שִׁפְר חֲזֹק מְאֹד וַיִּחַרד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם" (שמות יט, טז)...

"וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֶת וְאֶת־הַלְפִידִם וְאֶת קוֹל הַשִּׁפְר

מעין החכמה

6. אמרי בינה (שער הק"ש - אות עד).

לדבר שהוא פוחד ממנו, ואילו כאשר הדבר המפחיד רחוק ממנו הוא לא יחוש את רגש היראה.

וכמו שאנו רואים בחוש שכל מי שעומד ליד מלך הוא פוחד יותר וארכבותיו דא לדא נקשן, כי הראיה עצמה גורמת לו יראה (יראה אותיות ראה), ואילו מי שרחוק ממנו אין היראה והפחד כל כך (וכמו כן פחד מן השונא כל שהוא מקרוב יותר תיפול הפחד).

ומכיון שבמעמד הר סיני התגלה הקב"ה אל עם ישראל בקירוב ובהארת פנים גדולה מאוד, לכן (מעוצם הקירוב) נפל עליהם אימה ופחד נוראים...

רגש האהבה מתעורר דוקא כאשר האדם מרגיש שהוא רחוק מהדבר האהוב. ואילו כאשר הדבר האהוב נמצא בקרבת מקום לא חשים את רגש האהבה.

וכמו שאנו רואים בחוש באהבת אב לבנו שכל שיתרחק ממנו בזמן ובמקום יותר, יותר תכלה נפשו אליו באהבה רבה ותתעורר האהבה והתשוקה אליו ביותר, ואילו כשרואהו תמיד בקירוב אין האהבה ניכרת כלל...

ולעומתו רגש היראה היא בדיוק להיפך.

רגש היראה והפחד מתעורר דוקא כאשר האדם מרגיש שהוא קרוב

ה' יברך את עמו בשלום

וכדי לקרב זאת אל ההבנה, ינסה כל אדם להיזכר **בהתקפת הכעס הכי איומה שהיתה לו כל ימי חייו** - הכעס שטף את כל הגוף, עטף את כל המציאות... וזה גילוי רגש, אמנם רגש אסור, אך גילוי רגש!

ובמעמד הר סיני **רגש היראה עטף את כל מציאותם** עד שפרחה נשמתם מהם, והקב"ה עשה להם נס וְהִתְיַחֵ אותם מחדש!

ואחר ההקדמה הזו נמשיך...

הלב של עם ישראל היה כל כך זך ונקי ולכן הקב"ה ברא להם כלי והכניס בתוכו את אור התורה!

במעמד הר סיני זכו עם ישראל לשלימות, הלב שלהם היה נקי מכל המדות הרעות (שהרי הם קידשו וכיבסו שמלותם), ובנוסף הם זכו לרגש אמיתי של יראה. רגש שיצא מן הלב והתפשט בכל הרמ"ח אברים והשס"ה גידים...

וכאן אנו חייבים לעצור לרגע.

כשאנו מדברים על רגשות יש כאלו שחושבים שרגש פירושו שריר קטן שפועם בלב, או מחשבות שמשתוללות במוח...

ומי שחושב כך עליו לדעת שזה לא נכון! רגש זה דבר הזורם בכל ורידי הדם!

פרשת עקב - ה' יברך את עמו בשלום

הוא יתברך הכשיר את לב הכלל ישראל ונתן בתוכו את התורה. הוא יתברך נתן את הלב והתורה ביחד.

זהו: 'ה' עז לַעֲמוּ יִתֵּן' - ואין 'עוז' אלא תורה - 'ה' יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם':⁸ התורה והכלי שלה - דהיינו לב מתוקן, ירדו ביחד מלמעלה...

זהו סיימתי את הדרשה' - אמר דוד בחיוד. הכלי לקבלת התורה הוא השלום! וככל שהכלי יהיה גדול יותר וזך יותר, עוצמת השפיע שתכנס לתוכו תהיה גדולה יותר...⁹

יוסי הסתכל על השעון ואמר: אוי מאוחר! מחר בעזרת ה' נמשיך...

במעמד הר סיני קיבלו עם ישראל גם כלי וגם אור! **הכלי היה השלום, והאור היה המציאות הרוחנית של התורה!**

וכך גילו לנו חז"ל (סוף עוקצים): 'אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקדוש ברוך הוא **כלי** מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר: "ה' עז לַעֲמוּ יִתֵּן ה' יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם" (תהלים כט, יא).

וזה לשונו של הגה"צ רבי שלמה וולבה זיע"א:⁷

בספרים מובא, כי הלוחות היו כמו מְרָאָה שהראתה את מצב לבו של הכלל ישראל. בראשונה נתן הקב"ה בעצמו את הלוחות, וזה כאילו

מעין החכמה

אך, חובה עלינו לדעת, שלמרות שלהאיר פנים זו מעלה גדולה, אך זה לא שלום, אלא העמקת החברות!

'שלום' פירושו חיבור שני הפכים שונים. שלום פירושו שאני חי בשלום עם אדם השונה ממני.

וכך כתב הגה"ק רבי נתן מברסלב זיע"א (ליקוטי ערות, שלום - אות פ): עיקר השלום הוא לחבר שני הפכים, על כן אל יבהלוך רעיוניך אם אתה רואה איש אחד שהוא בהיפוך גמור מדעתך, וידמה לך שאי אפשר בשום אופן להחזיק בשלום עמו, וכן כשאתה רואה שני אנשים שהם שני הפכים ממש, אל תאמר שאי אפשר לעשות שלום ביניהם, כי אדרבה, זהו עיקר שלימות השלום - להשתדל שיהיה שלום בין שני הפכים. כמו השם יתברך שעושה שלום במרומיו בין אש ומים שהם שני הפכים...

7. עלי שור (חלק ב - עמוד תפח).

8. בגמרא הקדושה (זבחים קטז). אמרו שהפסוק הזה עוסק במתן תורה. ונצטט חלק קטן מדברי הגמרא הקדושה:

[בלעם] סיפר למלכי אומות העולם שלהקב"ה יש [חמדה טובה בבית גנזיו שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש ליתנה לבניו, שנאמר: "ה' עוז לעמו יתן" (תהלים כט, יא). מיד פתחו כולם ואמרו: "ה' יברך את עמו בשלום" (שם)...

9. כל אדם שיש בו נפש חיה, מתמלא חשק ורצון לזכות להשיג את הכלי של התורה והוא 'השלום'. ולכן מיד הוא מתחיל בפעולות 'שלום', והוא רץ לחבריו הטובים ומאיר להם פנים...

מה קורה פה?

את המוח כמעט כל הלילה, אור וכלי,
תורה ושלוש...

יוסי פנה לדוד ואמר: אתה יודע דוד
הדרשה שלך אתמול תפסה לי

מעין החכמה

כאלה - הוא כך, בעניינים יותר אישיים, על
אחת כמה וכמה, שהלזול ברגשותיה פוגע בה.

ומי יודע כמה לילות היא בוכה על חוסר
שימת לבו לרגשותיה!!

וממשיך וכותב:

בתחום הרגש ישנן תופעות שהאיש נלאה
להבינם. לא פעם הוא נתקל
ב'לוגיקה' נשית, שאינה נראית לו 'לוגיקה' כלל.

רשמים ורגשות, שלכאורה אין להם אחיזה
במצאות כלל, שהרי השכל הבריא
מבטל אותם לגמרי! אבל האשה נאחזת בהם,
וכל הנימוקים היוצאים מפיו, אינם מועילים
לשכנע אותה בטעותה. אין זה עוזר, שהבעל
יתרגו ויכעס - האשה בשלה! האיש צריך
להשלים עם זה! ועד זקנה עליו ללמוד - בתופעות
מעין אלו - כשיעורים בתורת 'הלוגיקה הנשית'.

איש ואשה יש בהם כמה תכונות הפכיות
אחד לשני.

האשה נתברכה בשובע רגשות ועל האדם לדעת
את עולמה של אשתו, מה תוכן ומהות
חייה, ובאם ידע את יסוד נפשה ממילא יקל בעיניו
ללמד עליה זכות - ויבין ויסלח לכל 'חטאותיה'!

ואמר החכם: להבין - זה לסלוח!

ובכך שהאיש מצליח לחיות בשלוש עם
אשתו, ולמרות שבדברים מסויימים
היא ההיפך שלו, הוא יוצר כלי חזק...

וכתב הגאון רבי אליהו פורת טהרני נאופיני
מסובלים, חלק א - עמוד 163, וז"ל: עיקר
השלוש - בהתאחדות שני הפכים, בחיבור שני
רחוקים, באיחוד הדברים המנוגדים.

אין מן החכמה והגדלות, להיות חי בשלוש
ובמישור, עם האדם השווה אליך בדעות
ומעשים, אלא דוקא, כאשר אתה נמצא עם מי
שמנוגד אליך בדעות ותכונות נפשו, ובכל זאת
אתה חי עמו בשלוש, זוהי גדלותו של אדם.

והדבר הזה הוא בכחו של כל אדם באם רק
ידע הדרך והמסילה. את הפתח
המוביל להיכל השלוש והרעיונות.

ומכל שכן איש ואשה שבטבעם הם שני הפכים
לגמרי, וכשנשארים זה את זה, עיקר
עבודת הבעל, להיות באחדות אחד עמה בשלוש
ואהבה, שאז דוקא השכינה שורה ביניהם.

וראינו לאחד מגדולי חכמי המוסר הכותב:

עולמה של האשה - הוא הרגש! האיש -
רחוק הוא מהרגשות ומהדברים
שהאשה מוצאת טעם מיוחד בהם. לדוגמא:

מה איכפת לו, באיזה קיר תהיה תלויה
התמונה? ובאיזה מקום על השולחן -
יעמוד עציץ הפרחים? וכדומה. הלא הם בעיניו
דברים של מה בכך! אבל לאשתו זה איכפת!

וכן באלפי דברים קטנים, בניהול הבית
ובסידורו, כל זמן שהוא מזלזל בהם -
הוא מזלזל ברגשותיה. ואם בדברים פעוטים

יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמָךְ כִּי אִם לִירָאָה? אִתּוֹ יִרְאֵת שָׁמַיִם מִלְתָּא זֹוֹטֵרְתָא הִיא? ... אִין (כן), לַגְּבִי מִשֵּׁה מִלְתָּא זֹוֹטֵרְתָא הִיא, דַּאֲמַר רַבִּי חֲנִינָא: מִשְׁל לַאֲדָם שִׁמְבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ **כְּלֵי גְדוֹל** וַיֵּשׁ לוֹ - דוּמָה עֲלָיו כְּכֹלֵי קֶטֶן. קֶטֶן וַאֲיִן לוֹ - דוּמָה עֲלָיו כְּכֹלֵי גְדוֹל...¹⁰

והיינו שהגמרא הקדושה למדה מהמילים 'כי אם' - שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ונעמיק יותר...

אך בבוקר כשלמדתי את השיעור היומי בחומש והגעתי לפסוק בפרשת השבוע: "וְעֵתָהּ יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמָךְ כִּי אִם לִירָאָה אֶת־ה' אֱלֹקֶיךָ" (דברים י, יב) ... נעצרת!

ראיתי שרש"י מביא את דברי הגמרא הקדושה **שממנה מבואר שהכלי של התורה זה יראת שמים!**

וזה לשון הגמרא הקדושה (ברכות לג:): **ואמר** רבי חנינא, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שנאמר: וְעֵתָהּ

היראה - כלי

ולכאורה צריך להבין הרי גם בסוף ספר מיכה נאמרו מילים דומות ('כי אם') -

"**הַגִּיד** לָךְ אָדָם מִה־טוֹב וּמִה־רָע דוֹרְשׁ מִמֶּךָ **כִּי אִם** עֲשׂוֹת מְשֻׁפֵּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצְנֵעַ לְכַת עִם אֱלֹקֶיךָ" (מיכה ו, ח) - ומדוע שם לא למדה

בשיחה שמסר הגה"צ רבי שלמה וולבה זיע"א, הקשה כך:¹¹

ראינו שהגמרא הקדושה למדה מהמילים 'כי אם ליראה' - שהכל בידי שמים חוץ מהיראה, ולכן מה שהקב"ה שואל 'כי אם ליראה'.

מעין החכמה

ממך בסך הכל, רק יראת שמים! ואיך אפשר לומר דבר כזה הרי היראה היא דבר גדול מאוד?

ומתרצת הגמרא: משה רבינו השיג את היראה בשלימות ולכן זה היה דבר קטן בעיניו. ובלשון הגמרא למשה רבינו היה כלי גדול של יראת שמים ולכן המדרגות הנמוכות יותר, כלי קטן של יראת שמים היה דבר קטן בעיניו.

11. עלי שור (חלק ב - עמוד תפח).

10. וזה פירוש המילולי של הגמרא:

אמר רבי חנינא, כל הקשור לטבע האדם ולמצבו בעולם, כגון: גובהו, מראהו, כשרונו, ועושרו, הכל הוא בידי ה', חוץ מדבר אחד והוא יראת שמים. **וזה שנאמר בפסוק:** "וְעֵתָהּ יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמָךְ כִּי אִם לִירָאָה אֶת־ה' אֱלֹקֶיךָ" (דברים י, יב) - ומשמע שהקב"ה שואל ומבקש מהאדם רק יראת שמים.

והנה מלשון המילים 'כי אם ליראה' משמע שהיראה זה דבר קטן, 'מה מבקשים

ויש לו או כלי קטן ואין לו, כי זה באמת ענין היראה!

והענין נפלא: אמנם הכל בידי שמים. כל הברכות וכל ההשפעות יכול הקב"ה לתת לאדם - אך האדם צריך להכין את הכלי שבו יוכל לקבל הברכה והשפע, והכלי הזה הוא יראה. וישואלי הקב"ה מאתנו כלי זה, והוא יחזירו לנו מלא כל טוב.

ולא מכל אדם מבקשים אותו כלי. אדם גדול המוכן לקבל שפע רב מן השמים - שואלים ממנו יראה בבחינת כלי גדול. לכן ממשה רבינו ע"ה דרשו כלי גדול מאוד של יראה: "כִּי כָּלֵינוּ בְּאֶפֶד וּבְחִמָּתָהּ נִבְהַלְנוּ... כִּי כָּל־יְמִינוּ פָּנּוּ בְּעִבְרַתְךָ, כָּלֵינוּ שְׁיִנּוּ כְּמוֹ הַגֵּה... מִי יוֹדֵעַ עַז אֶפֶד, וְכִי־אֶתָּה - עִבְרַתְךָ" (תהלים צ, ז-יא).¹² מאדם קטן אין שואלים

הגמרא כי הכל בידי שמים חוץ מעשות משפט, אהבת חסד והצנע לכת?

והשיב:

בפסוק במיכה נאמרה מילה נוספת 'דוֹרְשִׁי, ודורש אין משמעו שאין הדבר תלוי בידי שמים.

מה שאין כן בפסוק שאנו עוסקים בו נאמר 'שְׁאֲלִי, ושואל משמעו שהדבר תלוי בידי שמים.

'שְׁאֲלִי' הוא לשון שאלה (כמו אדם ששואל כלי מרעהו), על דרך "וְכִי יִשְׁאֲלֵ אִישׁ מֵעַם רְעֵהוּ וְנִשְׁבֵּר אוֹ מֵת" (שמות כב, יג), כביכול הקב"ה שואל יראה מהאדם כמי ששואל כלי מרעהו, ממש כאילו היראה היא כלי שהקב"ה שואלו.

ומדויק בזה ציור הגמרא ממי שמבקשים ממנו כלי גדול

מעין החכמה

במענונו של הצדיק הקדוש, רבי אריה לייב, היסבא' משיפולי, רבה התכונה, כבכל ערב שבת. אורחים רבים - ומהם דגולים - יסתופפו כרגיל בהיכל קדשו, וְשֹׁמְמָה להספיק ולהכין די הצורך, לבל יחסר המוג, חלילה, לכבוד שבת המלכה.

בחדרו יושב הצדיק, מתקדש בסילודין לקראת השבת הקדושה הממשמשת ובאה. כולו אומר דביקות בנועם הזיו העליון, כשמפעם לפעם מנתק הוא עצמו משרעפיו ויוצא לסקור את קצב התכונה שבבית.

12. ונביא סיפור שממחיש את זה.

סיפר הגאון הרב מרדכי גרליץ שליט"א (בסוד עבדיך, חלק א - עמוד קעז, הועתק ברשות המחבר), וז"ל:

ערב שבת חורפית אחת בשיפולי.

עבים כהים תלויים על פני רקיע השמים, טיפי מטר נוטפים ויורדים ללא הרף, ובככר השוק - מתבצעות העסקאות במהירות, כשדמויותיהם המכורבלות של הלקוחות ממהרות להימלט מפני שבטיו המצלפים של הקור השורר בחוץ ולהסתתר בצל קורת ביתם.

יראה במדה כבירה כזאת, אבל עד כמה שהוא זקוק לברכת שמים גם הוא צריך להכין כלי קיבול לברכה, וזוהי היראה...

ויוסי המשיך: עכשיו אתה מבין, בלבול אותי לגמרי, מה הוא הכלי לתורה השלום או היראה?...

מעין החכמה

'שבת! שבת קרבה והולכת! - האיץ ה'סבא' במשמשי בפעם האיץ ספור - עוד מעט ויגיע זמן הדלקת הנרות!

'עוד היום גדול, רבי! - ניסו המשמשים להרפות קמעה את המתח השורר - 'אך זה לא מכבר חלפה לה שעת חצות, ורק עבי שחקים הם המחפים בצילם על אור היום!

אולם, נפשו של ה'סבא' לא ידעה מרגוע. קדושת השבת בערה בקרבו כנחלים לוחשות, ונדמה היה לו, כי הנה הנה רד היום ומתקדש הליל. היו, איפוא, המשרתים מעירים לו, בין עשיה אחת למשנתה, כי עדיין זמן ההדלקה לפניהם, וכי הם יבואו להודיעו בהגיעו.

משהגיע סוף סוף זמנה של הדלקת הנר, וכנסו המשמשים לבשרו, קפץ ה'סבא' ממקומו בגיל וברעדה, בירך בדחילו ורחימו: 'להדליק נר של שבת', ובידים רועדות מהתרגשות דקדושה העלה את האור בפתילות, עד שהיו שלהבות פז עולות ומאירות מאליהן.

והיה הכל אמור להמשיך להתנהל על מי מנוחות למישרים, אלמלא שנתן הצדיק שוב את עיניו ברקיע השמים הכהה והאפל, וחש נקיפה נוראה בלבו פנימה.

'הוי!' - שאג ה'סבא' מנהמת לבו, ושאגתו הרעידה את הבית על יושביו - 'אוי לי, וי לי! מי יודע אם לא איחרתי, חלילה, את זמן הדלקת הנרות!...

מאז הלכה הרבנית לעולמה, זה לא מכבר, ממלאים את מקומה בניהול משק הבית, צוות של שמשים ושרתים נאמנים, אשר מצאו זכות לעצמם לכלכל את הליכות ביתו של הצדיק על מכוננו, בכדי שיוכל להמשיך ולעבוד את עבודת הקודש אשר עליו במנוחת הדעת כמימים ימימה. ברם, עם זאת, אין נפשו של הצדיק נינוחה עדיין בכך, ועדיין עינו פקוחה וצופיה על כל צעד ושעל, לוודא כי דבר דבור אכן על אפניו.

גם היום לא נשתנה דבר ממנהגו של עולם. החל מחצות היום היה כבר הצדיק מאיץ בהם, באנשי הבית, בנועם מיליו, להזדרז ולכלות מלאכתם מבעוד מועד, מפני קדושת השבת הקרבה ובאה. ככל שחלפה לה שעה, רבתה ההאצה וגבר הזירוז, שכן היום קצר והמלאכה מרובה.

בין דא להא, נכנסו ובאו האורחים שהגיעו לשובת שבת במחיצתו של ה'סבא' בשיפולי, והושיטו יד ברתת ובזיע לקבלת 'שלום' מן הצדיק. מספרם של הללו מרובה היה הפעם, ובלטו בינותם אי אלו רבנים מפורסמים, גאוניים וצדיקים ידועי שם, אשר הטריחו עצמם עד הלום, על מנת להתבשם מאור תורתו, צדקותו וקדושתו של הצדיק, אשר שמעם נפוץ על פני כל הארץ.

אותו היום, שימשו אפולית סגרירית ומזג האויר המעורפל, אשר לא חדלו למן עלות השחר. גם הצהרים לא הועילו, לסלק באורם את המעטה הכהה, שהעטו העבים על עין הארץ.

חס מוטל בבית המדרש, דממה עמוקה פרושה על פניו, כאשר מתרומם הצדיק ממקום מושבו ונוטל על כף ידו את גביע היין המזוג, כדי לומר עליו קידוש היום. גדולי עולם, אשר אלפי בני ישראל נשענים עליהם, ניצבים כאן רכוני ראש ועושים אזניהם כאפרכסות, שלא לאבד ולוא הגה קל אחד היוצא בקדושה ובטהרה מפיו של ה'סבא'. ולא רק אל הגיי פיו ישחרו, כי אם אל כל תנועה ואל כל ניד שיניע ויניד הצדיק בראשו או בידו. שהרי אין בכל חללו של עולם כדי שוויו של רפרוף עין אחד משל הצדיק האלקי הזה, הניצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

עתה, נמצאת עבודת השבת אך בראשיתה, ועוד נכונה ומזומנת להם, למסובים, אותה עבודת עבודה שהיא קודש הקדשים - הלא היא אותה רקידה של מצוה שנוהג ה'סבא' לרקד בכל ליל שבת לכבודה של שבת מלכתא. הוא הריקוד אשר קיבלו מפיו אליהו הנביא, זכור לטוב, באותו ליל הבור, בו שהה במעמקי בור כלא טחוב ואפל, כדי להציל נפש אחת מישראל - והדברים עתיקים.

לפתע, זעזעה את כל המסובים, אנהה כבדה וקשה, השוברת חצי גופו של אדם, שבקעה ויצאה מפיו של הצדיק. גניחות עמוקות החרו החזיקו אחריה, וכל המסובים אל השולחן הטהור, אשר לא ידעו פשר דבר, נותרו מבוהלים ונבוכים מפני אותו כאב המקנן, משום מה, בקרב הרבי פנימה. מששבו האנחות ונעשו תכופות, כיסתה עננה את פניהם של הנוכחים ולבותיהם החלו רוחשים אימה, מפני הרז הטמון בהן, באותן האנחות. חוששים היו, שמא דינים קשים או גזירות רעות, בר מינן, מרחפות ומאיימות, ועיניו של ה'סבא', אשר כל רז לא אניס להן, רואות ודואבות.

'אוי וי' - ניסר קולו של הצדיק בחלל הדומם - 'מי יודע אם לא נתאחרתי, חלילה, בהדלקת הנרות?!

לשמע זעקת השבר, נחלצו חושים כל השומעים אל חדר הצדיק פנימה, לראות מה זה ועל מה זה קול ה'אוי' הלה. ויהי כאשר שמעו מפי קדשו במה דברים אמורים, פתחו כולם וענו קול אחד:

'חס ושלום, לא אונה לצדיק כל און! לא איחר הרבי את הזמן ולא כלום. רק ענינותו של יום גרמה לו לאור שיתכסה במוקדם, טרם הגיע זמנו, ואין סיבה לרבי לענות נפשו בכדי!'

לרגע, נדמה היה, כי נכנסו דברי הרבים באזניו של ה'סבא' וכי נתיישבו בלבבו להניח את דעתו, אבל לא יצאו דקות מועטות, עד ששב הצדיק וניכר במראהו של הרקיע האפוללי שניבט אליו מבעד לחלון, ויסורי נפשו שבו וניעורו כבתחילה.

'מי יודע? - ממלמל היה ה'סבא' אל עצמו, פעם חרש ופעם קול רם - 'מי יודע אם לא טעו השמשים בכל זאת? אולי הטעתה אותם עינים? ומי ערב לי, איפוא, שלא איחרתי, חס ושלום, את זמן הדלקת הנר?!

כך היו הדברים הללו חוזרים ונשנים לפני התפילה ולאחריה, עד שנלאו כל בני הבית להשיב את נפש הצדיק ולהניח דעתו מדאגתו...

כיון שהגיע ובא זמן סעודה, נערך שולחן גדול וארך בהיכל בית המדרש, ומסביבו הסבו כל אותם עשרות אורחים, רבנים, חסידים ואנשי מעשה, אשר נתקבצו ובאו מכל קצות הארץ לחלות את פני הצדיק הקדוש והנורא שבכאן.

בראש השולחן, זוהרת דמותו התמירה של ה'סבא', זיו האיכות שלו מבהיק מזיו השכינה השורה עליו, וחשים כל הנוכחים את חלותה של הקדושה השוררת במקום, כנמשכת ונובעת ממבועי נשמתו של הרב הדומה למלאך ה' צבאות.

עד שהגיע תורו של היושב בשיפולי השולחן להשמיע דברו. ומי הוא זה ואיזה הוא היושב בשיפולי של שולחן מלכים שכזה? הוי אומר: הגדול שבעננים! העניו הגדול בדורו! ומאן ניהו? - הצדיק הקדוש והנודע, רבי רפאל מברשד! הוא הקדוש, איש האמת והעניו מכל, לא מצא לו מקום אחר נאה לעצמו, אלא בסוף סופו ובקצה קצהו של השולחן.

נו, רבי רפאל! - תלה בו הצדיק את עיניו, כמבקש למצוא מילה גואלת בשפתיו - 'מה תאמר אתה להוותי (לצערי ולצרת)? מה מילה יש בלשונך כלפי אותו איחור אשר יתכן ואירע לי בהדלקת הנר?'

ורבי רפאל, הוא, שכל האמת שבעולם הזה לא הספיקה כדי למלאות את נקודת האמת שיקדה בלבו הקדוש והטהור. הוא, שכל נרות האמת התבוששו בפני האבוקה האדירה שליטה בנפשו. הוא, שהיה עמוד האמת של העולם כולו - נלפת ונבעת אל מול השאלה הקשה שהופנתה אליו על ידי ה'סבא'. הוא ביקש להצטנף כפקעת אל תוך סדק צר, אחד מאלו שנחרצו בספסל אשר עליו ישב, ובלבד שפטור יהיה מלהשיב על שאלה כה סבוכה שהציג בפניו צדיק הדור, אך משלא אבה הסדק לקבלו אל תוכו - שם יד לפיו ושתק...

אלא שה'סבא', מכיר היה בטיבו של רבי רפאל ובטיב שתיקתו, ודוקא משום כך לא נאות לוותר על תשובתו שלו המתמהמהת. מתוך שתיקתו נמצא ה'סבא' למד, כי בחובו של הלוי טמונה אותה תשובה כהלכה שהוא מצפה לה, הילכך לא הניח לו, לרבי רפאל, לצאת ידי חובתו בשתיקה בעלמא. ובקול רועם דחק בו להשיב דבר.

מה אומר ומה אדבר? - רטט קולו של רבי רפאל - 'ספק חילול שבת לאו מילתא זוטרתא הוא! דבר חמור ונורא הוא זה! אם אכן מסתפק הרבי שמא איחור זמן הדלקת

האורחים המסובים קרעו עיניהם לרווחה, ותמהון רב השתרג עלה על פניהם. איש מן הקהל לא יכול היה לירד לסוף כוונתו של הצדיק. אך עד מהרה, הצליחו אחדים מן המסובים לקלוט מפי השמשים את פשר הדבר, וסיבת צערן של הצדיק הועברה מפה לאוזן בין יושבי השולחן. האנחות והנאקות לא שככו מפי ה'סבא', ואוירה כבדה שררה מחמתן בקרב הקהל. היו הנוכחים כובשים פניהם בקרקע, ואין אחד מהם מהין לפצות פה ולדבר ניחומים על לב הצדיק המתענה ביוגן לבבו.

יהודים יקרים! - קרא הצדיק פתע - 'מדוע תחשו? מה השתיקה הזאת לכם בשעה קשה זו?! פתחו פיהם ויאירו דבריכם. עוצו נא עצה כדת מה לעשות באיש אשר אולי ושמא איחר את זמן הדלקת הנרות?!'...

נו, מה בפך, רחמימאי? - מפנה ה'סבא' את שאלתו המתחננת אל היושב לימינו - 'אמור נא מילה. דבר דבר על נפשי הכואבת!'

הס מלהזכיר! - משיב הנשאל הנבוך - 'חס שלום, צדיקים, אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידם! בוודאי קיים הרבי הדלקת הנרות בזמנה!'

מניע הרבי ידו בביטול על דברי ניחומים אלו, ופונה אל היושב לשמאלו.

ואתה מה אומרי? - שואל הוא.

הלא נאמנים המשמשים על דבריהם, משיב הלה בחיל וברעד, 'כי בעוד מועד הדליק הרבי את הנרות וכי היה עוד זמן והותר לכך. אין זאת אלא שהיום המעונן הוא שגרם לסילוק אור היום קודם זמנו.'

גם תשובה זו לא הניחה את דעתו של ה'סבא', וכמעט שלא עבר על יושבי השולחן כולם כסדרם, כדי לשמוע מה בפי כל איש ואיש.

בעקבות חטא העגל

כי אם לִירָאָה אֶת־ה' אֱלֹקֶיךָ" (דברים י, יב),
ומהסמיכות מבואר שהכלי **לקבלת האור**
של הלוחות השניות הוא היראה.

דוד הסתכל עליו בעינים תמהות...

יוסי הביט בו בחזרה ושאל: שכחתי
להוציא את הנוצות של הכרית
מהשערות? מה אתה מסתכל עלי כל
הזמן בתמיהה?

'אתה יודע את התשובה, ואתה שואל
שאלות'.

'תשובה? איזו תשובה?'

היראה היא הכלי לאור של הלוחות
השניות, והשלום הוא הכלי
לאור של הלוחות הראשונות!¹³

מעין החכמה

הוא, הייתם מוציאים אותי מן העולם בלא
תשובה, חס ושלום!"

'אשריך, רבי רפאל, שהעמדתי על דבר
אמת! תנוח דעתך שהנחת את דעתי!"...

או אז ידעו כל אותם מסובים בשולחנו של
היסבא, עד היכן מגעת יראת חטאו של
היסבא! משיפולי, ועד כמה אמיתית יראת
השמים של רבי רפאל מברשד.

13. והאור שלחם עדיין קיים, וכמו
שכתב הגה"ק רבי יהודה

אריה ליב, הישפת אמותי מגור (שפת אמת,
בלק שנת תר"ס), וז"ל:

דוד הסתכל עליו בעינים תמהות: 'שכחתי
את מה שלמדנו בתחילת המהלך?'
'מה שכחתי?'

'בתחילת המהלך למדנו שלכל אור היורד
מן השמים יש כלי המיוחד לו,
אז מה אם מבואר בדברי הגמרא שהיראה
היא כלי, מי אמר שהיא הכלי לתורה?'

'אה' - חייך יוסי - 'שכחתי להגיד לך את
המשך דברי הרב וולבה. וכך הוא אמר:

כשמתבוננים בפסוקים הקודמים
(לפסוק הזה 'כי אם

ליראה') רואים שהם עוסקים בלוחות
שניות, וישר אחרי הלוחות השניות נאמר:
'וְעַתָּה יִשְׁרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מֵעַמָּךְ'

הנר, הרי שְׂשׂוּמָה עליו להרבות בתשובה על
כך! רק חזרה בתשובה יכולה להועיל כאן!"....

'האח!' - דילג הסבא ממקומו מלא שמחה
וגיל - 'החייטני, רבי רפאל
רחימאני! החייטני בדבריך! אכן, לתשובה
שלימה אני צריך, לזה אני זקוק באמת!"

'ואתם,' המשך וקרא בטרונאי אל עבר שאר
יושבי השולחן, 'שוטים שבעולם
אתם! לחחניף לי באתם?! והלא משני עולמות
הייתם טורדים אותי בחלקת לשונכם!"

'ראו מה בין רפאליק שלי לביניכס', המשך
הצדיק להוכיחם על פניהם, 'שאלמלא

שהפעם הכלל ישראל בעצמו היה צריך להכין את לבו לקבלת התורה. והכלי שהאדם חייב להכין הוא - יראה...¹⁵

יוסי ודוד הסתכלו אחד על השני ואמרו: טוב, ברוך ה', למדנו משהו, עכשיו צריך לעשות סדר...

ולפני כן נעצור לרגע ונכתוב כמה מילים על מצות היראה...

בהתחלה היה לבם של עם ישראל מתוקן, ולכן הם זכו שהתורה והכלי שלה - דהיינו לב מתוקן, ירדו ביחד מלמעלה. הכלי היה השלום והאור של הלוחות הראשונות היה התורה.

אך אחרי שקלקלו את לבם בעגל ציוה הקב"ה למשה רבינו ע"ה שהוא יפסול את האבנים¹⁴ - סימן הוא

מעין החכמה

הארון, כמו שכתוב: "ועשית עליו זר זהב סביב" (שמות כה, יא), השולחן, כמו שכתוב: "ועשית לו זר זהב סביב" (שם פסוק כד), ומזבח הקטורת, כמו שכתוב: "ועשית לו זר זהב סביב" (שם ג, א).

ומבואר בגמרא (יומא עב:) ששלשת הזרים הללו של המזבח, של הארון ושל השולחן, מכוונים כנגד שלשת הכתרים: כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות, הנזכרים במסכת אבות (פ"ד מ"ג). המזבח הוא כנגד כתר הכהונה, שהרי העבודה על גביו היתה נעשית על ידי הכהנים בלבד. השולחן הוא כנגד כתר המלכות, כי השולחן מסמל את שפע המזון והעושר הגשמי שיש למלך. **והארון הוא כנגד כתר התורה, שהרי בארון היו מונחים לוחות הברית.**

ולכן בציווי על עשיית השולחן והמזבח נאמר 'ועשית' בלשון יחיד, ואילו בציווי על עשיית הארון נאמר 'ועשו' בלשון רבים, כמו שכתוב: "ועשו ארון עצי שיטים" (שמות כה, ז) - כי בעוד שכתר הכהונה וכתר המלכות, המכוונים כנגד המזבח והשולחן, אינם שייכים לכלל ישראל, אלא ליחידים בלבד שהם מזרע הכהונה או מלכות בית דוד (ולכן נאמר בהם 'ועשית' בלשון יחיד על שום שהם מיועדים ליחידים בלבד) -

בי"ז בתמוז ירד משה רבינו ע"ה עם הלוחות ראשונות, והגם שנשברו, איתא שברי לוחות מונחין בארון, כי כל המתנות שנתן הקב"ה לבני ישראל הם לעולם! וגמירי (תענית כה): משמיה מיהב יהבי משקל לא שקלי. ולכן הארת לוחות הראשונות נשאר לעולם לבני ישראל. אבל אותיות פורחות למעלה לפקדון לבני ישראל. **וכפי מה שזוכין מאירין האותיות...**

14. וכך נאמר בפרשתנו: "בַּעֲתָהּ הָיָה אָמַר ה' אֱלֹהֵי פְּסָלֶיךָ שְׁנֵי לוחות אֲבָנִים כְּרָאשֵׁי" (דברים י, א)...

15. בשיחה שמסר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברגיל זיע"א אמר (אמרי נועם, בהעלותך - מאמר ז), וז"ל:

פרשת בהעלותך פותחת במצות הדלקת המנורה במשכן ובבית המקדש. ידועים דברי חז"ל (נבא בתרא כה:): שאמרו הרוצה להחכים - ידרים, מפני שהמנורה היתה מונחת בצידם הדרומי של המשכן ובית המקדש. ומשמע מכך שהמנורה מסמלת את חכמת התורה.

וצריך להבין: הלא מבין כל הכלים שנצטוו עם ישראל לבנות לצורך עבודת המשכן, שלשה כלים היו מעוטרם בזר זהב (בדוגמת כתר):

יראת שמים - יסוד כל היהדות

בזה נעתיק ממה שכתבנו בספרנו
חלב הארץ (חלק ב - עמוד קכז)

עד עתה התבאר שהכלי לתורה הוא
יראת שמים. ובעודנו עומדים

מעין החכמה

ועיקרה, הוא כנגד בחינת יראת ה' שבאדם
הלומד את התורה. ומצוה התורה שכל ששת
הנרות יהיו פונים אל הנר האמצעי, כמו שנאמר:
"אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" (במדבר
ח, ב וברשי"י שם) לרמוז לאדם שכל תכלית לימודו
בששת סדרי המשנה הוא שתהיה לו יראת ה'.

וכן אמרו חז"ל (שבת לא). בלשון קדשם:

מאי דכתיב: "והיה אמונת עתיד חוסן ישועות
חכמת ודעת יראת ה' היא אוצרו" (ישעיה לג,
ח), 'אמונת' - זה סדר זרעים, 'עתיד' - זה סדר
מועד, 'חוסן' - זה סדר נשים, 'ישועות' - זה סדר
נזיקין, 'חכמת' - זה סדר קדשים, 'ודעת' - זה
סדר טהרות. ואפילו הכי 'יראת ה' היא אוצרו',
אי יראת ה' היא אוצרו - אין, ואי לא - לא.

זוהי כוונת חז"ל באומרם שהרוצה להחכים,
יזדריס לצד המנורה - כי הגם שעצם חכמת
התורה נרמזת בארון שבו הלוחות כ"ל, אולם לא
ניתן לגשת באופן ישיר לצד הלוחות ולבוא ללמוד
את התורה ללא ההכנה של יראת שמים, על כן,
כל מי שחפץ בחכמה, ראשית כל, עליו להזדריס
לצד המנורה ולרכוש את מדת היראת שמים
הנרמזת בה, ורק לאחר מכן יגש לכיוון הארון
וילמד את עצם חכמת התורה, שהרי מדת יראת
שמים חייבת להיות קודמת להשגת החכמה, כמו
שנאמר: "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא, ט),
ואמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ט): 'כל שיראת חטאו
קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו
קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת'...

עיי"ש באורך דברים נפלאים ומתוקים.

כתר התורה, המכוון כנגד הארון, מיועד לכל
עם ישראל ללא יוצא דופן, אם רק יכשירו
את עצמם לכך וירכשו את קנייניה של התורה,
ולכן נאמר בו 'ועשו' בלשון רבים, כיון ששייך
הוא לכולם (וראה גם באבות דרבי נתן פמ"א מ"א).

ובלשון חז"ל (ביומא שם): 'של מזבח זכה
אהרן ונטלו. של שולחן זכה דוד
ונטלו. של ארון עדין מונח הוא, כל הרוצה
ליקח יבוא ויקח'.

ומכיון שלפי כל האמור מתבאר שהארון שבו
לוחות הברית הוא זה שמסמל יותר
מכל את חכמת התורה, אם כן, היה להם
לחז"ל לומר 'הרוצה להחכים יעריב, שכן
הארון היה מונח בצידם המערבי של המשכן
ובית המקדש, ומדוע תלו חז"ל את השגת
החכמה במנורה ואמרו: 'הרוצה להחכים
יזריס' משום שהמנורה היתה מונחת בדרום?

ומצאנו להגה"ק רבי משה סופר (תורת משה,
בהעלותך - ד"ה בהעלותך הדי') שביאר כך:

הארון הוא המסמל יותר מכל את החכמה,
ולכן דוקא בו מונחים הלוחות (ולא
במנורה), אלא שלמנורה ישנה מעלה אחרת.
המנורה מסמלת את מדת היראת שמים.

שהרי במנורה היו שבעה קנים, וששת קני
המנורה שמשני צידיה הם כנגד ששת
סדרי המשנה, שהן כלל התורה שבעל פה,
והקנה האמצעי, שהוא בעצם גוף המנורה

פרשת עקב - יראת שמים - יסוד כל היהדות

עֲתִידָה חֶסֶן יְשׁוּעַת חֲכַמַת וְדַעַת יְרֵאת ה'
ה' אוֹצְרוֹ (ישעיה לג, ו) ?

הגמרא באה ודורשת כל חלק מן הפסוק:
'אמונת' - זה סדר זרעים,
'עתיד' - זה סדר מועד, 'חוסן' - זה סדר
נשים, 'ישועות' - זה סדר נזיקין, 'חכמת' -
זה סדר קדשים, 'ודעת' - זה סדר טהרות,
ואפילו הכי - ועם כל זה, הכלי שמחזיק
 את הכל הוא היראה, כפי שמסיים הפסוק:
'יראת ה' היא אוצרו'. כלומר, אף אם למד
 האדם כל הששה סדרי משנה, העיקר
 החשוב בעיני השם יתברך הוא שתהיה
 באדם יראת השם, שרק אז תשמר בו
 התורה שלמד ויזכרנה, אמנם אם אין בו
 יראת השם סופו שישכח את כל תלמודו!

ומלבד שיראת שמים היא הבסיס הגדול
 והמרכזי ביותר לקנין התורה
 בנפש האדם, היא גם הבסיס לעבודת
 התפילה בכוונה טהורה, על דרך שאמרו
 בגמרא הקדושה (ברכות ל:): **אין עומדין**
להתפלל אלא מתוך כובד ראש, חסידים
הראשונים היו שוהין שעה אחת
ומתפללין, כדי שיכוונו לבם לאביהם
שבשמים. וכוונת דבריהם אין עומדין
 להתפלל אלא מתוך כובד ראש. פירשו
 רבותינו הראשונים מתוך יראת שמים.
 וכתב בספר תניא רבתי (סימן ה): המתפלל
 צריך לעמוד באימה ביראה ברתת ובזיע
 ולכוין לבו לשמים בתפילתו, דכתיב:
 "תכין לבם תקשיב אזנך" (תהלים י, ז).

אודות מצות היראה. וכך כתבנו
 שם:

יראת שמים היא הבסיס והמעמיד של כל
 התורה הקדושה והיסוד לכל
 היהדות כולה, והיא הכלי להשגת כל ענייני
 העולם בכלל וענייני האלקות בפרט.

ולכן עלינו לדעת שראשית עבודת
 האדם בעולם הזה (ואפילו עוד קודם
 לעמל התורה) הוא לקנות יראת שמים,
 ובכך יהיה לו כלי טוב וחזק להכיל את כל
 השפע (כגון חכמה בינה דעת שמחה שכל טוב
 רוחב לבב ועוד כיו"ב) **הבא ממנו יתברך!**
 יותר מזה:

במשנה הקדושה אמרו (אבות פ"א מ"ב):
 'על שלשה דברים העולם
 עומד, על התורה ועל העבודה ועל
 גמילות חסדים.'

והנה, למרות ששלשה דברים אלו הם
 עיקר עבודת האדם בעולם, בכל
 זאת גם להם אין משמעות אמיתית אם
 לא מעורבת עמהם יראה.

ונפרט אחד לאחד:

בגמרא הקדושה (שבת לא. וכעין זה בעוד
 מקומות) הובא שהיראה בסיס
 לתורה. וזה לשון הגמרא:

אמר ריש לקיש, מאי דכתיב - מהי
כוונת הפסוק: "וְהָיָה אֱמוּנַת

כל האדם" (קהלת יב, ג), כלומר שמור ועשה את המצוות ביראת שמים.

ואם יעשה אדם כל המצוות כולן שלא לשמן והיינו שלא ביראת שמים, לא די שאינן עולות לו לזכות, אלא שעולות לו לחובה, כענין שנאמר: "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי ותישא בריתי עלי פיך. ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחרריך" (תהלים נ, טז-יז), ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (אבות פיג מ"ט): כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת'...

שלש מדרגות ביראה

הפרק, שהשם ברוך הוא משגיח בכל מעשה בני אדם, וישיב להם נקם כפי רוע המעשה. וממילא יחדול ממעשה הרע וידבק תיכף במעשה הטוב.

אמנם יראת הרוממות - פירושה שהאדם מתרחק מן החטאים ולא יעשה דבר וחצי דבר נגד רצונו של אלקי עולם ברוך הוא, מפני כבודו הגדול יתברך שמו, כי איך יקל לבשר ודם קרוץ חומר לעשות דבר נגד רצונו של הבורא יתברך ויתעלה שמו, והנה זאת היראה אינה קלה כל כך להשיג אותה אלא בעמל וטורח רב.

ואמנם מצינו בזוהר הקדוש (הקדמה דף יא ע"ב - ד"ה יראה אתפרש לתלת

ומלבד שיראת שמים היא הבסיס הגדול והמרכזי ביותר לקנין התורה בנפש האדם, ולעבודת התפילה. היא גם הבסיס לקיום כל המצוות, וכמו שכתב הרב בעל מעלות המדות (שער יראת שמים), וזה לשונו:

'חביבה' היא יראת שמים לפני המקום שהיא שקולה כנגד כל מצוות התורה, שכל העוסק בתורה ובמצוות לשם שמים, מביאים אותו לחיי העולם הבא. כענין שנאמר: "יראת ה' מקור חיים לסור ממוקשי מוות" (משלי יד, כז), ואומר: "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה

יוסי ודוד המשיכו לקרוא ב'חלב הארץ' (חלק ב - עמוד קלד):

ואגב דאיירינן בענין יראת ה' יתברך שמו, אוסיף עוד גרגיר אחד קטן בזה מדברי חז"ל הקדושים שביארו שישנם ב' סוגי יראה, האחת היא יראת העונש שהיא יראה תתאה (יראה תחתונה). והשנית יראת הרוממות שהיא יראה עילאה (יראה עליונה).

והנה יראת העונש כשמה כן היא שאדם ירא מלעבור את פי ה' אלקיו מפני העונשים אשר לעבירות אם לגוף ואם לנפש. ועל כן מי שבא דבר עבירה לידו, חייב להעיר רוחו, ולתת אל לבו באותו

וכדו' רח"ל, ולפיכך עובד את השם יתברך בימי חלדו בעולם הזה, שיותר טוב הוא מקודמו, ומכל מקום עדיין הדרך לשלימות היראה ארוכה לפניו.

ג. מעולה ומשובחת מכולן, זהו הירא מרוממותו וגדולתו יתברך אשר אין לה קץ וגבול, משום דכולא קמיה כלא חשיב וכאין ואפס ממש, כי התהוות כל העולמות העליונים והתחתונים מהאין והעדר המוחלט, ליש ולמציאות ממש, ואשר כל חיותם וקיומם של כל העולמות העליונים והתחתונים תלויים רק במאמר פיו שבין רגע כמימריה יכול להשיבם להיות אין ואפס כמו שהיו בתחילה, וכמו שהאריך לבאר ענין גדול ונורא זה הגה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי בספרו התניא (ליקוטי אמרים - פרק מג), והעלה שם הרב שזוהי תכלית שלימות היראה...¹⁶

סטריין) שחילק את מצות היראה, לג' דרגות. ואלו הן:

א. הפחותה שבכולן, זהו הירא את השם יתברך כדי שלא יגיעו לו עונשים של העולם הזה בגופו או בכספו, והיינו שירא מהשם יתברך כדי שיחיו בניו, וכן ירא כדי שלא יגיעו אליו חלאים רעים רח"ל, או שירא מהשם יתברך כדי שלא תפגע פרנסתו, או כדי שלא יקרה נזק לרכושו, ובגלל יראה זו עובד את השם יתברך, מתפלל, מניח תפילין וכו', שוודאי גרועה היא אך מכל מקום עדיפה היא מכלום.

ב. מעולה ממנה הוא הירא את השם יתברך מפני שירא מעונשים של עולם העליון, כגון שירא לעבור פי ה' כדי שלא יירש גיהנם ח"ו אחר מותו, או כדי שלא תענש נפשו בכף הקלע

מעין החכמה

עילאה - יראת הרוממות, לפי שהיא יסוד בני האמונה, ומבלי שיאחז האדם ביראת העונש, אי אפשר להתחיל כלל בעבודת ה' יתברך.

ודע כי אפילו הצדיקים צריכים גם כן ליראה תתאה זו, כי עובדי השם מאהבה מועטים הם מאוד מאוד, ועיקר תחילת העבודה היא יראת העונש, כי יראת הרוממות (היינו בגין דהוא רב ושליט על כולא), לא כל אדם זוכה להשיגה, אלא עיקר העבודה היא רק על ידי יראת העונש, אצל רוב בני אדם.

16. והגם שיראת הרוממות הנקראת יראת עילאה היא היראה השלימה אשר ראויה להיות בוערת בלב כל איש ישראל, מכל מקום הכל מודים וברור הדבר שראשית כל דרגות היראה היא היראה תתאה הנקראת - יראת העונש, שבתחילה צריך האדם לאחוז בשלימות ביראה זו, ואפילו האיש אשר השגיח כח וזכה לקנות קנין האהבה העליונה בנפשו להשם יתברך ויתעלה, מוכרח שתקדם יראה זו התתאה - יראת העונש, לדרגת יראה

מסילות אל הנפש

פרשת עקב - היראה - בסיס לשלום

יוסי פנה לדוד ואמר זהו סיימנו להיום. **אתה** אמרת שהיראה היא הבסיס לשלשה **דוד** הסתכל עליו בעינים תמהות...
יוסי הביט בו בחזרה ונאנח: נו, מה עכשיו?
 עמודים, והתעלמת מהעמוד השלישי 'גמילות חסדים'!

היראה - בסיס לשלום

להם רק את הכלי של מדת השלום, ולכן הקב"ה ציוה שמעתה הכלי יהיה יראה!
דוד גירד במצחו במבוכה: 'אין מה לומר, בלבול אותי כהוגן'.

ויסי המשיך:

בתקופת בית שני ארץ ישראל היתה מלאה ביהודים צדיקים, קדושים וטהורים. עובדי ה' באמת בכל לבבם ובכל נפשם!

יהודים שהיו מושלמים בכל השלשה עמודים שעליהם עומד העולם: תורה, תפילה וגמילות חסדים. וכמו שהעידה הגמרא הקדושה (יומא ט:): **'מקדש שני היו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים'**.

ומי שלמד פעם את ספר אהבת חסד של החפץ חיים מקבל קצת מושגים על 'העמוד' הזה - עמוד גמילות חסדים. פתאום הוא מבין שכדי לגמול חסד באמת צריך לשעבד את המוח והלב, לגייס את הרצון והאהבה, ולמסור את האישיות שלך לזולת!

אתה צודק, אך מכיון שבין כך היינו צריכים לעשות סדר בין שני הכלים (יראה ושלום) לכן התעלמתי מכך, כי באמת ההסבר עולה לשני הכיוונים.

'אפשר בבקשה לנחות קצת על הקרקע ולדבר ברור?'

'בטח' - אמר יוסי בחיוך והחל בהסבר:

כשעמדו עם ישראל למרגלות הר סיני הם זכו לטהר את לבם מכל טינא ותאוה, ולבם היה ברשותם! - **השכל שלהם שלט שליטה מוחלטת על הלב!**

ומכיון שלבם היה ברשותם הם היו ראויים לקבל את הכלי הנורא והעצום - כלי השלום!

ובלשון אחרת:

מכיון שלבם היה ברשותם, **לא נשקפה להם סכנה ממת השלום**, ולכן היה אפשר להעניק להם אותו.

אך אחרי חטא העגל ירדו עם ישראל ממדרגתם ולבם כבר לא היה ברשותם, **ומכיון שכך היתה סכנה שיהיה**

פי השולחן ערוך, לא יכול להיות בטוח בעצמו שמעשיו לא יושפעו מהמדות הרעות שבקרבו.

וזה מה שקרה לאנשי בית שני, הם עסקו בגמילות חסדים, וחסד הרי נובע **מאהבת חסד**, ואהבת חסד היא אהבת הבריות - **ובכל זאת לא הגיעו הדברים לעומק הלב עד עקירת השנאה!**

לאנשי בית שני היה כלי של שלום שמכחו זכו לתורה ומכחו זכו לעסוק בגמילות חסדים, אך למרות זאת הם לא שמו לב לניצוצי השחור הטמונים עמוק בלבם... ומכיון שכך הם נכשלו בסופו של דבר בשנאת חינם!

מענה נשאלת שאלה גדולה: אם כה קשה ותמידית היא עבודת המדות - מי מבטיח לנו שאנו הולכים בדרך נכונה?

והתשובה היא: מה שממריץ אותנו תמיד לשקוד על נקיון כפינו במדות הן בעיקר שתי מדות כלליות - היראה והאמת.

כל ימינו עלינו לעורר בלבנו יראת שמים אמיתית ורק על ידה נוכל להנצל בעזרת ה' מטעויות!

ואתה מבין - סיים יוסי - את הסדר. עיקר הכלי הוא יראה ורק אחר כך אפשר להוסיף שלום!

גמילות חסד נובעת מהרגשה אמיתית של מציאות הזולת, ומביטול 'ישי' של עצמו!

ואותם יהודים יקרים שחיו בבית שני זכו לכך!

ממשיכה הגמרא הקדושה (שם) ושואלת: 'אם כך, מדוע לבסוף נחרב בית המקדש השני?' והשיבה: 'מפני שנאת חינם.'

הם פשוט שנאו אחד את השני... ולא בשריר קטן הפועם בלב, אלא בשנאה ששטפה את כל הגוף, עטפה את כל המציאות - עד שהקב"ה מאס בכל, מאס בלימוד התורה שלהם, מאס בתפילה ומאס בגמילות חסדים! - וגירש אותם לכל הרוחות!...

והדבר הזה פלא פלאים, איך זה מסתדר יחד, גמילות חסדים ושנאת חינם??

וביאר הגה"צ רבי שלמה וולבה זיע"א (עלי שור, חלק ב - עמוד תעג):

בעקבות חטא העגל ירדנו ממדרגתנו והפסדנו את זְכוּת הלב! מאותה עת נוראה (של החטא) הלב התגשם ונפלי לתאוות ומדות רעות - **והתאוות והמדות הרעות נכנסו עמוק עמוק לתוך פנימיות הלב!**

ומכיון שכך, גם אדם שחי חיי תורה וקדושה ומנהל את כל חייו על

מעשיו מבחוח, כאדם המביט על מעשיו של אדם אחר ולא על שלו. ואז כבר יהיה לו יותר קל להבין מה חושבים על המעשים הללו בשמים'...

ר'ק רגע, עוד טיפה הסבר על יראת שמים'.

אדם צריך להתפשט מעצמו, לצאת מחוץ לעצמו, ולהסתכל על כל

העולה מן האמור להלכה ולמעשה

וחביבה היא יראת שמים לפני המקום שהיא שקולה כנגד כל מצוות התורה, שכל העוסק בתורה ובמצוות לשם שמים, מביאים אותו לחיי העולם הבא.

ואם יעשה אדם כל המצוות כולן שלא לשמן והיינו שלא ביראת שמים, לא די שאינן עולות לו לזכות, אלא שעולות לו לחובה.

ועוד אמרו חז"ל: **כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת.**

ו. ישנן ג' דרגות ביראה. ואלו הן: א. הפחותה שבכולן, זהו הירא את ה' יתברך כדי שלא

יגיעו לו עונשים של העולם הזה בגופו או בכספו, והיינו שירא מה' יתברך כדי שיחיו בניו, וכן ירא כדי שלא יגיעו אליו חלאים רעים רח"ל, או שירא מה' יתברך כדי שלא תפגע פרנסתו, או כדי שלא יקרה נזק לרכושו, ובגלל יראה זו עובד את ה' יתברך, מתפלל, מניח תפילין וכו', שוודאי גרועה היא אך מכל מקום עדיפה היא מכלום.

ז. מעולה ממנה הוא הירא את ה' יתברך מפני שירא מעונשים של עולם העליון, כגון שירא לעבור פי ה' כדי שלא יירש

א. יראת שמים היא הבסיס והמעמיד של כל התורה והיסוד לכל היהדות כולה, והיא הכלי להשגת כל ענייני העולם בכלל וענייני האלקות בפרט.

ולכן עלינו לדעת שראשית עבודת האדם בעולם הזה (ואפילו עוד קודם לעמל התורה)

היא לקנות יראת שמים, ובכך יהיה לו כלי טוב וחזק להכיל את כל השפע הבא ממנו יתברך!

ב. על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. והנה, למרות ששלשה דברים אלו הם עיקר עבודת האדם בעולם, **בכל זאת גם להם אין משמעות אמיתית אם לא מעורבת עמהם יראת שמים.**

ג. בזכות שיש לאדם יראת שמים הוא זוכה **שהתורה תשמר בו**, אמנם אם אין בו יראת השם סופו שישכח את כל תלמודו!

ד. מלבד שיראת שמים היא הבסיס הגדול והמרכזי ביותר לקנין התורה בנפש האדם, היא גם **הבסיס לעבודת התפילה** בכוונה טהורה.

ה. ובנוסף, שיראת שמים היא הבסיס הגדול והמרכזי ביותר לקנין התורה בנפש האדם, ולעבודת התפילה. היא גם **הבסיס לקיום כל המצוות.**

מסילות אל הנפש

פרשת עקב - העולה מן האמור להלכה ולמעשה

ונורא זה הגה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי בספרו התניא (ליקוטי אמרים - פרק מג), והעלה שם הרב שזוהי תכלית שלימות היראה...

ט. עבודת המדות היא עבודה קשה ותמידית והדרך היחידה לדעת אם אנו הולכים בדרך

נכונה ומצליחים לתקן את המדות שלנו זה רק על ידי שנעזר בלבנו יראת שמים אמיתית ורק על ידה נוכל להנצל בעזרת ה' מטעויות!

י. אחת מהדרכים העיקריות לאדם לבדוק

את מעשיו, היא על ידי שאדם יתפשט

מעצמו על ידי שיצא מחוץ לעצמו, ויסתכל

על כל מעשיו מבחוץ, כאדם המביט על

מעשיו של אדם אחר ולא על שלו. ואז כבר

יהיה לו יותר קל להבין מה חושבים על

המעשים הללו בשמים.

גיהנם ח"ו אחר מותו, או כדי שלא תענש

נפשו בכף הקלע וכדו' רח"ל, ולפיכך עובד

את ה' יתברך בימי חלדו בעולם הזה, שיותר

טוב הוא מקודמו, ומכל מקום עדיין הדרך

לשלימות היראה ארוכה לפניו.

ח. והמעולה והמשובחת מכולן, זהו הירא

מרוממותו וגדולתו יתברך אשר אין לה

קץ וגבול, משום דכולא קמיה כלא חשיב

וכאין ואפס ממש, כי התהוות כל העולמות

העליונים והתחתונים מהאין והעדר

המוחלט, ליש ולמציאות ממש, ואשר כל

חיותם וקיומם של כל העולמות העליונים

והתחתונים תלויים רק במאמר פיו שבין רגע

כמימריה יכול להשיבם להיות אין ואפס כמו

שהיו בתחילה, וכמו שהאריך לבאר ענין גדול

הזדמנות נדירה!

אנחנו עומדים לקראת
הדפסת ספרים חדשים
מבית המדרש המאיר לארץ

הקדישו כעת את הספרים
לברכה, הצלחה או לע"נ יקיריכם

ניתן לבחור סוג הקדשה:
שורה / רבע עמוד / חצי עמוד / עמוד
לפרטים: 08-37-40-200

www.hameir-laarets.org.il
08-37-40-200

"וידבר אלי" זה השלח אשר לפני ה'

זמרון
משולח
של אבינו
חזר למדף
בעיצוב חדש!

מרכז הפצה המאיר לארץ

הקציר 666, נתיבות | 08-37-40-200
המגינים 6, קרית אתא | 055-938-2101
www.hameir-laarets.org.il

שעזרי השבוע

מפי הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

ראשון - כל שבוע בשעה: 17:00

שיעור 'זום' לדוברי השפה האנגלית עם תרגום

שני - כל שבוע בשעה: 20:00*

בית הכנסת 'היכל נפתלי' רחוב ברוריה 6

אשדוד

LIVE

חמישי - כל שבוע בשעה: 20:00*

בית המדרש 'המאיר לארץ' רחוב הקציר 666

נתיבות

LIVE

שיעורים נוספים ברחבי הארץ מתעדכנים
בכל תחילת שבוע באתר המאיר לארץ

www.hameir-laarets.org.il

ערוצי מחלקת המדיה

של בית המדרש המאיר לארץ

hameir-Laarets.org.il

המאיר לארץ

054-26-380-26

08-64-99-859

קו שמע - המאיר לארץ

פרשת עקב

כ"ג אב התשפ"ב

שבת מברכין החודש

המולד: שבת קודש בשעה 09:19 - 5-1 חלקים

זמני שבת קודש

רבינו תם	יצאת שבת	הדלקת נרות	עיר
20:37	19:48	18:59	באר שבע
20:38	19:49	19:00	תל אביב
20:39	19:49	19:01	חיפה
20:37	19:48	18:58	אילת
20:42	19:52	19:03	ירושלים
		18:43	ירושלים 40 דק'

מסירות אל הרב

מפי קדשו של אטור זיע"א

מבאר הרבי מליובאוויטש על פי המשנה (מבואים כ"ג ע"א) "עלה ככבש ופנה לסוכב" - שאף על פי שראוי ונכון להתעלות עוד ועוד, בכל זאת ככל שלב ושלב כסולם העלייה עליך לבדוק מה עם הסביבה שלך, האם אשתך איתך, או שהמרחק ביניכם גדול מאד. האם הילדים איתך, או שאתה קם מוקדם להתפלל בבית הכנסת, והילדים שלך נשארים לישון עוד מאוחר.

לא כדאי שיהיה מצב כזה, לילד קשה להתפלל לכו, ילד אוהב את אבא שלו, והוא רוצה להתפלל יחד איתו.

הפצת תורה חובקת עולם

היה שותף 08-37-40-200

- לתרומות: בנק מרכנתיל דיסקונט, סניף 721 נתיבות, חשבון 23357
- בנק הדואר, סניף 1, חשבון 27016519
- בכל עמדות 'נדרים פלוס'
- **ביט ופייבוקס במס' 054-26-380-26**